

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS
Institutet för hälsa och välfärd
National Institute for Health and Welfare

Vammaisten palvelut 2010 – Kuntakyselyn osaraportti

Handikappservicen 2010 – Delrapport om kommunenkäten

Riikka Väyrynen
+358 20 610 7670
riikka.vayrynen@thl.fi

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
PL 30 (Mannerheimintie 166, Helsinki)
00271 Helsinki
Puhelin: + 358 20 610 6000
www.thl.fi

Vammaisten palvelut 2010 - Kuntakyselyn osaraportti

Avaintulokset

Vuonna 2009 voimaan tulleessa vammaispalvelulain muutoksessa säädettiin määräajat palvelutarpeen selvittämisen käynnistämiseksi, palvelusuunnitelman laatimiselle ja päätöksenteolle. Vuonna 2010 vammaispalvelulaissa säädetyistä määräajoista oli kyselyyn vastanneilla kunnilla eniten vaikeuksia palvelusuunnitelman laatimisessa. Kyselyyn vastanneista kunnista noin 63 prosenttia ilmoitti, että heillä oli ollut jonkin verran tai huomattavia vaikeuksia laatia palvelusuunnitelma ilman aiheetonta viivytystä.

Palvelujen järjestämisen vaikeudet vaihtelevat eri palveluittain. Kyselyyn vastanneilla kunnilla ei ollut juurikaan vaikeuksia kuljetuspalvelujen järjestämisessä. Sen sijaan henkilökohtaisen avun järjestämisessä oli enemmän haasteita. Henkilökohtaisen avun järjestäminen tuotti jonkin verran vaikeuksia noin 44 prosentille ja huomattavia vaikeuksia noin 4 prosentille kyselyyn vastanneista kunnista. Huomattavia vaikeuksia kokeneiden kuntien osuus kuitenkin pieneni vuoteen 2007 verrattuna. Kunnat ilmoittivat pääsyyksi vaikeuksiin ongelmat avustajien saatavuudessa.

Henkilökohtaisen avun asiakasmäärät ovat kasvaneet viime vuosina. Kyselyyn vastanneissa kunnissa myös kustannukset ovat nousseet.

Henkilökohtaisen avun asiakkaille myönnetty tuntimäärät painoutuivat pieniin tuntimääriin viikossa. Vuonna 2010 kyselyyn vastanneissa kunnissa asiakkaista 68,5 prosenttia sai henkilökohtaista apua alle 25 tuntia viikossa. Näiden asiakkaiden osuus kasvoi 17,3 prosenttiyksikköä vuodesta 2007 vuoteen 2010. Henkilökohtaisen avun yleisin järjestämistapa oli henkilökohtainen avustaja -järjestelmä, jossa asiakas toimii henkilökohtaisen avustajan työnantajana.

Kysely toteutettiin sähköisenä kyselynä kaikkiin kuntiin. Vuonna 2010 kuntia oli yhteensä 342. Vammaisten palveluja koskevaan osioon vastasi 250 kuntaa eli kunnista vastasi 73,1 prosenttia.

Tiedonkeruu ja vastauskato

Vammaisten sosiaalipalveluista kerätään tietoja Kuntien talous- ja toimintatilastossa¹. Käytettävissä on vuosittain esimerkiksi lukumäärätietoa eri vammaispalvelulain mukaisien palvelujen kuten vaikeavammaisten kuljetuspalvelujen ja palveluasumisen sekä henkilökohtaisen avun saajista. Lisäksi talous- ja toimintatilastossa kerätään tiedot vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja etuuksien kokonaiskustannuksista. Vammaispalveluihin kohdistuu kuitenkin tietotarpeita, joihin ei voida vastata vuosittain kerättävän tilastotiedon perusteella. Tämän vuoksi THL kerää kolmen vuoden välein toimintatilastoa täydentävää tietoa kuntien toiminnasta.

Vuotta 2010 koskevan kyselyn sisältöön vaikutti vammaispalvelujen osalta erityisesti vuonna 2009 voimaan tullut vammaispalvelulain muutos. Uutena asiana vammaispalvelulaissa säädettiin määräajat palvelutarpeen selvittämisen käynnistämiseksi, palvelusuunnitelman laatimiselle ja päätöksenteolle. Lisäksi muutokset koskien henkilökohtaista apua lisäsivät tarvetta saada tarkempaa tietoa henkilökohtaisen avun järjestämisestä ja kustannuksista.

Kysely toteutettiin sähköisenä kyselynä kaikkiin kuntiin. Vuonna 2010 kuntia oli yhteensä 342 kappaletta. Vammaisten palveluja koskevaan osioon vastasi 250 kuntaa eli kunnista vastasi 73,1 prosenttia. Kokonaan vastaamatta jätti 92 kuntaa. Vastanneissa kunnissa oli 82,9 prosenttia maan

¹ <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html> ja www.sotkanet.fi

väestöstä. Alueellisesti tarkasteltuna Lapin aluehallintoviraston ja Ahvenanmaan valtioviraston toimialueiden kunnat jättivät vastaamatta jonkin verran muita alueita useammin. (ks. tarkemmin katoanalyysi laatuselosteesta)

Kaikki kunnat eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin eli kattavuus vaihtelee kysymyksittäin. Kysymyksittäin väestöön suhteutetut vastausprosentit vaihtelivat 66,6 ja 81,1 välillä. Vähiten vastauksia saatiin henkilökohtaisen avun kustannuksia, päivätoimintaa ja palveluiden lakiperustaa koskeviin kysymyksiin.

Vuoden 2010 kyselyssä vastausprosentti jäi vuotta 2007 alhaisemmaksi. Vuonna 2007 vammaisten palveluja koskevaan kyselyn osaan vastanneissa kunnissa oli 93,1 maan väestöstä.

Vastanneisiin on laskettu mukaan ne kahdeksan kuntaa, joiden vammaispalvelut tuottaa Kainuun maakunta -kuntayhtymä. Kainuun maakunta -kuntayhtymän asiakkaat ovat mukana niissä taulukoissa, joissa on raportoitu asiakasmääriä. Sen sijaan niissä kohdissa, joissa on raportoitu kuntien määriä, nämä kunnat kuuluvat joukkoon 'vastaamatta jättäneet kunnat', sillä tietoja ei voitu kohdistaa yksittäisiin kuntiin.

Vammaispalvelulain mukaiset määräajat

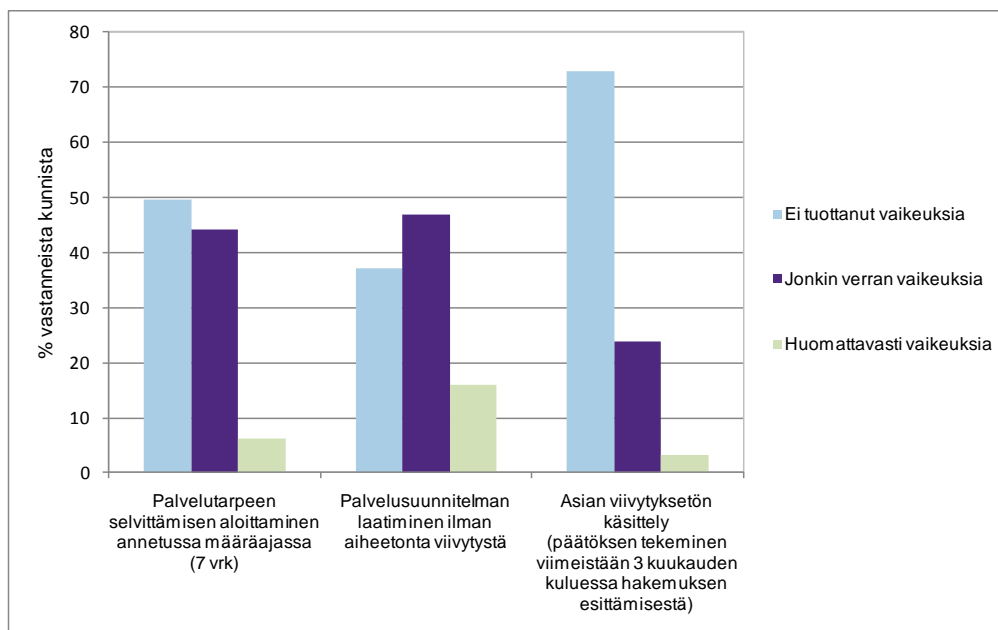
Vuonna 2009 voimaan tulleessa vammaispalvelulain muutoksessa säädettiin palvelutarpeen selvittämisestä. Selvittäminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä kun yhteydenotto kuntaan palvelujen saamiseksi on tullut. Säännös täydentää sosiaalihuoltolain 40 a §:ää sosiaalipalvelujen tarpeen arvioinnin määräaajoista.

Vastanneista kunnista noin puolet ilmoitti, että heillä ei ollut vuonna 2010 vaikeuksia aloittaa palvelutarpeen selvittämistä annetussa määräajassa. Jonkin verran vaikeuksia oli 44,1 prosentilla kunnista. Vastanneista kunnista 6,3 prosentilla oli ollut huomattavia vaikeuksia palvelutarpeen selvittämisen aloittamisessa. (Taulukko 1.)

Palvelutarpeen selvittäminen on osa yksilöllisen palvelusuunnitelman valmistelua. Vammaispalvelulain mukaan suunnitelma on laadittava ilman aiheetonta viivytystä. Vammaispalvelulaissa säädetyistä määräaajoista palvelusuunnitelman laatimisessa oli kunnilla eniten vaikeuksia. Kyselyyn vastanneista kunnista 62,8 prosenttia ilmoitti, että heillä oli ollut jonkin verran tai huomattavia vaikeuksia laatia palvelusuunnitelma ilman aiheetonta viivytystä. (Taulukko 2.)

Vammaispalvelulaissa on säädetty, että enimmäisaika päätösten tekemiselle on kolme kuukautta palvelun tai tukitoimen hakemisesta. Melkein kolme neljäsosaa vastanneista kunnista ilmoitti, että heillä ei ollut vaikeuksia asian viivytyksettömään käsittelyyn eli päätöksen tekemiseen määräajan kuluessa. Huomattavia vaikeuksia oli 3,3 prosentilla vastanneista kunnista. (Taulukko 3.)

Kuvio 1. Vammaispalvelulain mukaisten määräaikojen toteutuminen kunnissa vuonna 2010

Palvelusuunnitelman laatiminen

Vastanneista kunnista noin 27 prosenttia ilmoitti, että vammaispalvelulain mukaisia palveluja vuonna 2010 saaneista alle neljäsosalle oli tehty palvelusuunnitelma. Noin puolet kunnista ilmoitti, että palvelusuunnitelma on tehty vähintään puolelle asiakkaista. Vuoteen 2007 verrattuna yhä useampi kunta teki palvelusuunnitelma vähintään 75 prosentille vammaispalvelujen asiakkaistaan. (Taulukko 4.)

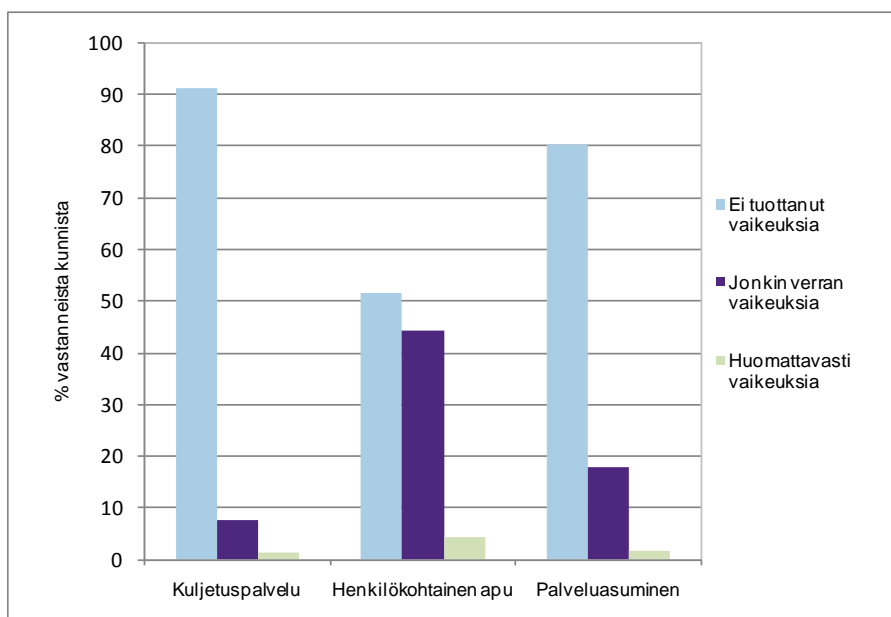
Kehitysvammalain mukaisia palveluja saaneiden tilanne on parempi, sillä kaksi kolmasosaa vastanneista kunnista oli tehnyt suunnitelman vähintään 75 prosentille asiakkaista. Vuoteen 2007 verrattuna tilanne ei ole juuri muuttunut. (Taulukko 5.)

Vammaispalvelujen järjestäminen

Kuljetuspalvelujen järjestämisessä ei kyselyyn vastanneilla kunnilla ollut vaikeuksia vuonna 2010. Vastauksien mukaan alle kahdella prosentilla kunnista oli ollut huomattavia vaikeuksia kuljetuspalvelujen järjestämisessä. Jonkin verran vaikeuksia oli 7,5 prosentilla kunnista. Vuoteen 2007 verrattuna tilanne kuljetuspalveluissa on pysynyt lähes ennallaan. (Taulukko 6.)

Kuntia pyydettiin avovastauksissa kertomaan, mistä vaikeudet palvelun järjestämisessä johtuivat. Avovastauksien perusteella vaikeudet yleisimmin olivat seurausta kuljetuspalvelua hakevien määrän kasvusta johtuen ikääntyvästä väestöstä. Kunnat kokivat vaikeuksia laintulkinnassa ja vaikeavammaisuuden määrittelemisessä ikääntyneiden hakijoiden kohdalla. Muutamalle kunnalle vaikeuksia kuljetuspalvelujen tuottamiseen aiheutti myös ongelmat taksien saatavuudessa.

Kuvio 2. Eräiden vammaispalvelulain mukaisten palvelujen järjestäminen kunnissa vuonna 2010

Henkilökohtaisen avun järjestämisessä sen sijaan kunnat kokivat vaikeuksia. Jonkin verran vaikeuksia oli 44,4 prosentilla vastanneista kunnista. Huomattavia vaikeuksia henkilökohtaisen avun järjestämisessä oli 4,2 prosentilla. Huomattavia vaikeuksia kokeneiden kuntien osuus vähentyi kuitenkin vuoteen 2007 verrattuna. Noin puolet kysymykseen vastanneista kunnista selvisi henkilökohtaisen avun järjestämisestä ilman vaikeuksia. (Taulukko 7.)

Kunnat, jotka ilmoittivat että heillä oli jonkin verran tai huomattavasti vaikeuksia järjestää henkilökohtaista apua vuonna 2010, ilmoittivat pääsyyksi avustajien saatavuuden. Avustajien saaminen oli hankalaa erityisesti pieniin tuntimääriin ja sijaisuuksiin. Aina ei myöskään löydy sopivaa avustajaa tai työnantajana toimiminen tuottaa asiakkaalle vaikeuksia. Avustajien saatavuuden lisäksi henkilökohtaisen avun järjestämistä hankaloitti muutamien mainintojen mukaan laintulkinnan vaikeudet ja soveltamisohjeiden puutteellisuus sekä se, että lakimuutoksen aiheuttamaan palvelutarpeen kasvuun ei ollut varauduttu.

Palveluasumisen järjestämisestä selvisi kokonaan ilman vaikeuksia noin 80 prosenttia vastanneista kunnista. Palveluasumisen järjestämisen osalta kuntien tilanne vuonna 2010 oli parempi verrattuna vuoteen 2007. Huomattavia vaikeuksia palveluasumisen järjestämisessä oli 1,7 prosentilla kunnista. Kunnat ilmoittivat vaikeuksien syiksi useimmiten palveluasumisen paikkojen puuttumisen. Kunnissa ei välttämättä ole palveluasumisen yksikköä tai asiakkaan tarpeisiin nähden sopivaa paikkaa ei ole tarjolla. Sopivan paikan etsiminen tai vapautuminen voi viedä myös aikaa. (Taulukko 8.)

Eri palvelujen järjestämisvaikeudet eivät näytä keskittyvän samoille kunnille, sillä vain kuudella kunnalla oli jonkin verran tai huomattavia vaikeuksia kaikkien kolmen palvelun järjestämisessä. Viidesosa vastanneista kunnista ilmoitti, että heillä oli kahden palvelun järjestämisessä jonkin verran tai huomattavia vaikeuksia. Näiden kuntien joukossa oli sekä isoja että pieniä kuntia. 106 (44,4 % vastanneista) kuntaa selvisi kaikkien näiden kolmen palvelun järjestämisestä ilman vaikeuksia.

Palvelujen saamisen lakiperusta

Vastanneissa kunnissa asiakkaista 57,7 prosenttia sai palveluja vain vammaispalvelulain perusteella vuonna 2010. Pelkästään kehitysvammalain perusteella palveluja sai 10,8 prosenttia ja pelkästään sosiaalihuoltolain perusteella 6,0 prosenttia asiakkaista. Vajaa viidennes vammaisasiakkaista sai palvelua kahden lain ja 8,9 prosenttia kolmen lain perusteella. Vammaisuuden vuoksi palveluja sai kaiken kaikkiaan 3,0 prosenttia vastanneiden kuntien väestöstä. (Taulukko 14.)

Henkilökohtainen apu

Vastanneissa kunnissa asiakkaille myönnetty tuntimäärät painottuivat pieniin tuntimääriin viikossa. Vuonna 2010 henkilökohtaista apua saaneista asiakkaista 42,5 prosenttia sai apua keskimäärin alle 10 tuntia viikossa ja 26,0 prosenttia 10–24 tuntia viikossa. Naisten ja miesten välillä ei ole isoja eroja. Vuodesta 2007 vuoteen 2010 alle 25 tuntia viikossa apua saavien asiakkaiden osuus on noussut 51,2 prosentista 68,5 prosenttiin. (Taulukko 9.)

Henkilökohtaisen avun yleisin järjestämistapa oli henkilökohtainen avustaja -järjestelmä, jossa asiakas toimii henkilökohtaisen avustajan työnantajana. Tällä tavoin henkilökohtainen apu oli järjestetty vastanneissa kunnissa 71,7 prosentille asiakkaista. Kunta hankki avustajapalveluja ostopalveluna 16,5 prosentille asiakkaista. Hyvin harvojen asiakkaiden kohdalla kunta oli antanut palvelusetelin avustajapalvelujen hankkimista varten. Useamman järjestämistavan yhdistelmänä henkilökohtainen apu järjestettiin 3,7 prosentille asiakkaista. (Taulukko 10.)

Henkilökohtaisen avun menot ovat kasvaneet viime vuosien aikana. Vastanneissa kunnissa henkilökohtaisen avun menot kasvoivat vuodesta 2009 vuoteen 2010 27,4 prosenttia. Vuodelle 2011 henkilökohtaiseen apuun oli budjetoitu 21,2² prosenttia edellisvuotta enemmän. (Taulukko 11.)

Kuntien talous- ja toiminta tilaston mukaan vuonna 2010 henkilökohtaisen avun asiakkaiden määrä oli 6 598 ja vuoden 2010 ennakkotietojen mukaan 8 983 henkilöä (muutos 36,1 %). Kuntien talous- ja toimintatilastossa kerätään tietoa myös vammaispalvelulain mukaisien etuuksien ja palvelujen kokonaiskustannuksista. Kyselyyn vastanneiden kuntien henkilökohtaisen avun menot vuonna 2009 olivat 22,3 prosenttia kyseisten kuntien taloustilastoon ilmoitetuista vammaispalveluiden kokonaismenoista. Suurimpien kaupunkien eli ns. Kuusikko-kuntien vammaispalveluja koskevissa tilastoissa henkilökohtaisen avun menot vuonna 2009 olivat 20,2 prosenttia kokonaismenoista.

Päivätoiminta

Vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa sai vuonna 2010 kyselyyn vastanneissa kunnissa yhteensä 1 181 asiakasta. Noin puolet heistä oli 45–64-vuotiaita ja 40 prosenttia 18–44-vuotiaita. Yhteensä 18–64-vuotiaita palvelunkäyttäjiä oli siis noin 90 prosenttia ja vain kymmenesosa oli muita kuin työikäisiä eli nuoria tai ikääntyneitä. Naisten osuus asiakkaista oli noin 42 prosenttia. (Taulukko 12.)

Kehitysvammalain mukaista päivätoimintaa sai vuonna 2010 kyselyyn vastanneista kunnissa yhteensä 7 261 henkilöä. Ikäjakauma on samansuuntainen kuin vammaispalvelulain mukaisessa päivätoiminnassa. Hieman yli puolet asiakkaista oli 18–44-vuotiaita. Ikääntyneitä tai nuoria oli noin kymmenesosa asiakkaista. (Taulukko 13.)

---

² Tieto korjattu 2.1.2012.

Vammaispalvelu- ja kehitysvammalain mukaisesta päivätoiminnasta ei ole kerätty tietoa muissa tiedonkeruissa kuin tässä kuntakyselyssä. Näin ollen ei voida arvioida järjestävätkö kaikki kunnat tätä palvelua tai kuinka paljon asiakasmääristä puuttuu.

Käsitteet ja määritelmät

Palvelutarpeen selvittäminen

Vammaispalvelulain (380/1987) mukaisten palvelujen ja tukitoimien tarpeen selvittäminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen, kun vammaisen henkilö taikka hänen laillinen edustajansa tai omaisensa, muu henkilö tai viranomainen on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan kunnan viranomaiseen palvelujen saamiseksi. Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden palvelutarpeiden selvittäminen voidaan toteuttaa monin eri tavoin.

Palvelusuunnitelma

Palvelusuunnitelma tarkoittaa suunnitelmaa, jossa käydään kokonaisvaltaisesti läpi vammaisen henkilön tarvitsemat palvelut ja tukitoimet, jotka ovat tarpeen jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen. Palvelusuunnitelma on laadittava ilman aiheetonta viivytystä siten kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 7 §:ssä säädetään. Sosiaalihuollon asiakaslain mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä palvelusuunnitelman laatimisesta.

Kuljetuspalvelut

Kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset.

Palveluasuminen

Palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiselle.

Henkilökohtainen apu

Henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan vaikeavammaisen henkilön välttämättömää avustamista kotona ja kodin ulkopuolella: 1) päivittäisissä toimissa, 2) työssä ja opiskelussa, 3) harrastuksissa, 4) yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai 5) sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Henkilökohtaista apua on järjestettävä työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Harrastuksia, yhteiskuntaan osallistumista ja sosiaaliseen kanssakäymistä varten (kuten ystävyys- ja sukulaisuussuhteiden ylläpitämiseen kodin ulkopuolella) henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämättömää avuntarvetta.

Henkilökohtaisen avun järjestämistavat

Kunta voi järjestää henkilökohtaista apua:

- 1) korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut
- 2) antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten sosiaalihuoltolain 29 a §:ssä tarkoitetun palvelusetelin, jonka arvo on kohtuullinen
- 3) hankkimalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai järjestämällä palvelun itse taikka sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa.

Henkilökohtaisen avun eri järjestämistapoja voidaan yhdistää toisiinsa.

Vammaispalvelulain (380/1987) mukainen päivätoiminta

Vammaisten henkilöiden päivätoimintaan kuuluu kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa. Vammaispalvelulain mukaan päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvytöntä henkilöä, jolla ei vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolaissa tarkoitettuun työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Kehitysvammalain (519/1977) mukainen päivätoiminta

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain ja asetuksen mukaan voidaan järjestetään päivätoimintaa lähinnä vaikeimmin vammaisille.

Taulukot

Taulukko 1. Palvelutarpeen selvittämisen aloittaminen annetussa määräajassa (7 vrk) kunnissa vuonna 2010 (%)

Palvelutarpeen selvittäminen	Vuosi 2010 ¹⁾
Ei tuottanut vaikeuksia	49,6
Jonkin verran vaikeuksia	44,1
Huomattavasti vaikeuksia	6,3
Yhteensä (%)	100
Vastanneet kunnat yhteensä (n)	238
Vastaamatta jättäneet kunnat yhteensä (n)	104

1) Vastanneissa kunnissa oli 79,5 prosenttia väestöstä.

Taulukko 2. Palvelusuunnitelman laatiminen ilman aiheetonta viivytystä kunnissa vuonna 2010 (%)

Palvelusuunnitelman laatiminen	Vuosi 2010 ¹⁾
Ei tuottanut vaikeuksia	37,1
Jonkin verran vaikeuksia	46,8
Huomattavasti vaikeuksia	16,0
Yhteensä (%)	100
Vastanneet kunnat yhteensä (n)	237
Vastaamatta jättäneet kunnat yhteensä (n)	105

1) Vastanneissa kunnissa oli 80,7 prosenttia väestöstä.

Taulukko 3. Asian viivytyksetön käsittely (päätöksen tekeminen viimeistään 3 kk kuluessa hakemuksesta) kunnissa vuonna 2010 (%)

Asian viityksetön käsittely	Vuosi 2010 ¹⁾
Ei tuottanut vaikeuksia	72,8
Jonkin verran vaikeuksia	23,8
Huomattavasti vaikeuksia	3,3
Yhteensä (%)	100
Vastanneet kunnat yhteensä (n)	239
Vastaamatta jättäneet kunnat yhteensä (n)	103

1) Vastanneissa kunnissa oli 81,0 prosenttia väestöstä.

Taulukko 4. Palvelusuunnitelman laatiminen vammaispalvelulain mukaisia palveluja saaneille asiakkaille kunnissa vuosina 2007 ja 2010

Osuus asiakkaista, joille on tehty palvelusuunnitelma	Vuosi 2007 % kunnista	Vuosi 2010 ¹⁾ % kunnista
0-24 %	45,6	26,8
25-49 %	19,2	24,3
50-74 %	18,3	18,8
75-100 %	16,9	30,1
Yhteensä (%)	100	100
Vastanneet kunnat yhteensä (n)	338	239
Vastaamatta jättäneet kunnat yhteensä (n)	78	103

1) Vuonna 2010 vastanneissa kunnissa oli 80,6 prosenttia väestöstä.

Taulukko 5. Palvelusuunnitelman laatiminen kehitysvammalain mukaisia palveluja saaneille asiakkaille kunnissa vuosina 2007 ja 2010

Osuus asiakkaista, joille on tehty palvelusuunnitelma	Vuosi 2007 % kunnista	Vuosi 2010 ¹⁾ % kunnista
0-24 %	10,7	8,6
25-49 %	6,7	8,1
50-74 %	14,0	17,6
75-100 %	68,6	65,6
Yhteensä (%)	100	100
Vastanneet kunnat yhteensä (n)	328	221
Vastaamatta jättäneet kunnat yhteensä (n)	88	121

1) Vuonna 2010 vastanneissa kunnissa oli 78,2 prosenttia väestöstä.

Taulukko 6. Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun järjestäminen kunnissa vuosina 2007 ja 2010 (%)

Kuljetuspalvelu	Vuosi 2007	Vuosi 2010 ¹⁾
Ei tuottanut vaikeuksia	91,9	91,3
Jonkin verran vaikeuksia	7,3	7,5
Huomattavasti vaikeuksia	0,8	1,3
Yhteensä (%)	100	100
Vastanneet kunnat yhteensä (n)	356	240
Vastaamatta jättäneet kunnat yhteensä (n)	60	102

1) Vuonna 2010 vastanneissa kunnissa oli 81,1 prosenttia väestöstä

Taulukko 7. Vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun järjestäminen kunnissa vuosina 2007 ja 2010 (%)

Henkilökohtainen apu	Vuosi 2007	Vuosi 2010 ¹⁾
Ei tuottanut vaikeuksia	47,4	51,5
Jonkin verran vaikeuksia	45,1	44,4
Huomattavasti vaikeuksia	7,4	4,2
Yhteensä (%)	100	100
Vastanneet kunnat yhteensä (n)	350	239
Vastaamatta jättäneet kunnat yhteensä (n)	66	103

1) Vuonna 2010 vastanneissa kunnissa oli 81,1 prosenttia väestöstä

Taulukko 8. Vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen järjestäminen kunnissa vuosina 2007 ja 2010 (%)

Palveluasuminen	Vuosi 2007	Vuosi 2010 ¹⁾
Ei tuottanut vaikeuksia	66,2	80,4
Jonkin verran vaikeuksia	29,8	17,9
Huomattavasti vaikeuksia	4,0	1,7
Yhteensä (%)	100	100
Vastanneet kunnat yhteensä (n)	346	240
Vastaamatta jättäneet kunnat yhteensä (n)	70	102

1) Vuonna 2010 vastanneissa kunnissa oli 81,1 prosenttia väestöstä

Taulukko 9. Henkilökohtaisen avun saajat tuntimäärän ja sukupuolen mukaan vuosina 2007 ja 2010 (%)

	2007			2010 ¹⁾		
	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
Alle 25 tuntia/ viikko	47,9 ²⁾	54,2 ²⁾	51,2 ²⁾	68,1	68,8	68,5
joista alle 10 tuntia/ viikko	..	..	..	43,4	41,7	42,5
10–24 tuntia/ viikko	..	..	..	24,7	27,1	26,0
25–39 tuntia/ viikko	25,1	22,0	23,5	14,7	15,0	14,9
40–45 tuntia/ viikko	17,6	14,7	16,1	11,3	9,7	10,5
55–69 tuntia/ viikko	3,8	4,9	4,4	2,5	2,9	2,7
Vähintään 70 tuntia/ viikko	5,5	4,1	4,8	3,4	3,6	3,5
Yhteensä (%)	100	100	100	100	100	100
Yhteensä (n)	1 671	1 841	3 512	2 767	3 298	6 065

1) Kysymykseen vastasi 234 kuntaa, joissa oli 69,4 prosenttia väestöstä.

2) Vuonna 2007 tuntimäärä -tieto kerätiin hieman erilaisella luokituksella. Pienin luokka oli alle 25 tuntia/ viikossa. Vuoden 2010 kyselyssä tämä luokka jaettiin kahteen osaan.

Taulukko 10. Henkilökohtaisen avun saajat järjestämistavan mukaan vuonna 2010 (%) ¹⁾

Järjestämistapa	%
Asiakas työnantajana	71,7
Palveluseteli	0,1
Kunta hankki avustajapalveluja ostopalveluna	16,5
Kunta järjesti palvelun itse tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa	8,0
Useamman tavan yhdistelmänä	3,7
Yhteensä (%)	100
Yhteensä (n)	7 433

1) Kysymykseen vastasi 239 kuntaa, joissa oli 81,8 prosenttia väestöstä.

Taulukko 11. Henkilökohtaisen avun menot vastanneissa kunnissa vuosina 2009 ja 2010 sekä vuoden 2011 budjetointi ¹⁾

	2009	2010	2011 Budjetointi	2009–2010	2010–2011
	€	€	€	Muutos %	
Henkilökohtaisen avun menot	55 161 000	70 293 000	85 204 000	27,4	21,2 ¹⁾

1) Kysymykseen vastasi 164 kuntaa, joissa oli 69,5 prosenttia väestöstä.

*) Tieto korjattu 2.1.2012

Taulukko 12. Vammaispalvelulain mukaisen päivätoiminnan asiakkaat iän ja sukupuolen mukaan vuosina 2007 ja 2010

Ikäryhmät	Vuosi 2007			Vuosi 2010 ¹⁾		
	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
0-17	2,5	1,3	2,0	1,3	1,2	1,3
18-44	46,2	40,6	43,9	41,1	39,0	40,2
45-64	44,7	49,6	46,7	48,2	50,6	49,2
65-	6,7	8,5	7,4	9,4	9,2	9,3
Yhteensä (%)	100	100	100	100	100	100
Yhteensä (n)	645	446	1091	681	500	1181

1) Kysymykseen vastasi 189 kuntaa, jossa oli 70,4 prosenttia väestöstä.

Taulukko 13. Kehitysvammalain mukaisen päivätoiminnan asiakkaat iän ja sukupuolen mukaan vuosina 2007 ja 2010

Ikäryhmät	Vuosi 2007			Vuosi 2010 ¹⁾		
	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
0-17	5,1	5,0	5,1	7,0	5,2	6,2
18-44	53,8	52,8	53,4	54,6	55,5	55,0
45-64	36,9	38,0	37,4	34,0	34,4	34,2
65-	4,1	4,1	4,1	4,4	4,8	4,6
Yhteensä (%)	100	100	100	100	100	100
Yhteensä (n)	4410	3 770	8180	4022	3239	7261

1) Kysymykseen vastasi 219 kuntaa, jossa oli 67,7 prosenttia väestöstä.

Taulukko 14. Palveluja saaneet asiakkaat lakiperustan mukaan vuosina 2007 ja 2010

	2007			2010 ¹⁾		
	lkm	% asiakkaista	% vastanneiden kuntien väestöstä	lkm	% asiakkaista	% vastanneiden kuntien väestöstä
Vain sosiaalihuoltolain perusteella	10 360	10,9	0,2	6 312	6,0	0,2
Vain vammaispalvelulain perusteella	61 194	64,3	1,2	61 224	57,7	1,7
Vain kehitysvammalain perusteella	12 881	13,5	0,3	11 442	10,8	0,3
Vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain perusteella	2 965	3,1	0,1	6 706	6,3	0,2
Kehitysvammalain ja sosiaalihuoltolain perusteella	1 976	2,1	0,0	2 983	2,8	0,1
Sekä vammais- että kehitysvammalain perusteella	4 849	5,1	0,1	7 946	7,5	0,2
Kaikkien kolmen lain perusteella	967	1,0	0,0	9 412	8,9	0,3
Yhteensä	95 192	100	1,9	106 025	100	3,0

1) Kysymykseen vastasi 214 kuntaa, joissa oli 66,6 prosenttia väestöstä.

Laatuseloste

Vammaisten palvelut 2010 - Kuntakyselyn osaraportti

Tilastotietojen relevanssi

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää kolmen vuoden välein kunnilta Kuntien ja talous ja toimintatilaston tietoja täydentäviä tietoja kuntien toiminnasta ikääntyneiden, vammaisten, lasten päivähoidon, sosiaalisen luotuksen ja kuntouttavan työtoiminnan palveluissa. Kyselyssä on kysymyksiä uudenlaisista palveluista sekä asioista, joista tarvitaan säännöllistä tietoa, mutta joita ei ole mahdollista liittää jatkuvaan tilastotiedonkeruuseen.

Tiedoille on käyttöä esimerkiksi päätöksenteossa ja suunnittelussa. Tietojen keruu perustuu Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen tilastotoimesta annettuun lakiin (409/2001).

Menetelmäkuvaus

Kysely toteutettiin sähköisenä kyselynä (Digium). Kunnille lähetettiin sähköpostitse linkit eri palveluita koskevien osioiden sähköisille kyselylomakkeille. Kuntiin, jotka eivät olleet vastanneet kaikkiin osioihin määräaikaan mennessä, lähetettiin kysely uudestaan sähköpostitse. Kuntiin, jotka eivät olleet vastanneet kyselyyn ollenkaan ensimmäisellä kierroksella, lähetettiin kysely uudestaan myös paperilla, jotta varmistettaisiin kyselyn perille meno. Lisäksi tietoja karhuttiin toisen vastauskierroksen jälkeen puhelimitse.

Tietojen tarkkuus ja luotettavuus

Vammaisten palveluja koskevaan osioon vastasi 250 kuntaa eli kunnista vastasi 73,1 prosenttia. Kokonaan vastaamatta jätti 92 kuntaa. Vastanneissa kunnissa oli 82,9 prosenttia maan väestöstä.

Taulukko 1. Katoanalyysi koskien vuoden 2010 kyselyä

	Vastausosuus	Kato	Kuntien lukumäärä
	%	%	N
Kunnan koko			
alle 4 000 asukasta	74,4	25,6	129
4 000-9 999 asukasta	68,5	31,5	111
10 000-24 999 asukasta	72,6	27,4	62
25 000-99 999 asukasta	81,3	18,8	32
100 000 ja yli asukasta	87,5	12,5	8
Kuntaryhmä			
Kaupunkimainen	77,4	22,6	62
Maaseutumainen	72,0	28,0	214
Taajaan asuttu	72,7	27,3	66
Aluehallintovirasto			
Etelä-Suomi	66,2	33,8	68
Itä-Suomi	83,3	16,7	54
Lappi	57,1	42,9	21
Lounais-Suomi	73,5	26,5	49
Länsi- ja Sisä-Suomi	79,1	20,9	91
Pohjois-Suomi	67,4	32,6	43
Ahvenanmaa	68,8	31,3	16
Yhteensä	73,1	26,9	342

Vastausprosentti vaihtelee kysymyksittäin. Kysymyksittäin väestöön suhteutetut vastausprosentit vaihtelivat 66,6 ja 81,1 välillä. Heikoimmat vastausprosentit olivat henkilökohtaisen avun kustannuksia, päivätoimintaa ja lakiperustaa koskevien kysymyksien kohdalla.

Vuoden 2010 kyselyssä vastausprosentti jäi vuotta 2007 alhaisemmaksi. Vuonna 2007 vammaisten palveluja koskevaan kyselyn osaan vastanneissa kunnissa oli 93,1 maan väestöstä.

Kyselyn tulokset ovat suuntaa antavia, koska kyselyssä kysytään tietoja uusista palveluista ja palveluista, joista ei ole olemassa säännöllistä tiedonkeruuta. Kysyttyjä tietoja ei välttämättä saada poimittua kuntien käyttämistä tietojärjestelmistä, mistä johtuen osa kunnista on vastannut arvion perusteella. Lisäksi on huomioitava, että kyselyn kohteena olevista asioista käytettävät käsitteet eivät kaikki ole vielä vakiintuneet, mikä voi vaikuttaa siihen, että vastaajat ymmärtävät kysymykset eri tavoin.

Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuntakysely on THL:n kerran kolmessa vuodessa tuottama tilastoraportti.

Tilastojen yhtenäisyys ja vertailukelpoisuus

THL (aiemmin Stakes) on kerännyt kuntakyselyn tiedot vuosilta 2007 ja 2010. Kuntakyselyn tietosisältö muuttui vuonna 2010 joidenkin kysymysten osalta esimerkiksi lainsäädäntömuutoksista johtuen. Näin ollen vuosien 2007 ja 2010 kyselyjen tulokset eivät ole kaikkien kysymyksien osalta vertailukelpoisia. Lisäksi vastauskato voi vaikuttaa tietojen vertailukelpoisuuteen. Alla on tarkemmat tiedot tietojen yhtenäisyydestä ja vertailukelpoisuudesta.

Vuonna 2010 tietosisältö muuttui seuraavien kysymysten osalta:

- Vammaispalvelujen järjestämisen vaikeuksia käsittelevästä kysymyksestä poistettiin tulkkipalvelut, koska vastuu palvelun järjestämisestä on siirtynyt Kelalle 1.9.2010.
- Kyselyyn lisättiin kysymys vammaispalvelulain määräaikojen toteutumisesta kunnissa.
- Henkilökohtainen avustaja termi muuttui henkilökohtaiseksi avuksi, johtuen 1.9.2009 voimaan tulleesta vammaispalvelulain muutoksesta.
- Kyselyyn lisättiin kysymykset henkilökohtaisen avun järjestämistavoista ja menoista.

Tietojen saatavuus ja selkeys

Tulokset kootaan tilastoraporttiin, joka julkaistaan THL:n internet-sivulla osoitteessa <http://www.thl.fi/fi/tilastot>.

Liite 1. Kyselylomake

Kuntakysely vuoden 2010 tiedoista – Osa II: Vammaiset

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Kuntakysely vuoden 2010 tiedoista

Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ovat yhdessä valmistelleet joka kolmas vuosi kuntiin tehtävän tilastokyselyn. Se täydentää Tilastokeskuksen kuntien talous- ja toimintatilaston toimintaosiota, ja sen aiheina ovat vanhusten ja vammaisten palvelut, sosiaalinen luototus, lasten päivähoidon ja kuntouttava työtoiminta. Ensimmäisen kerran selvitys koski vuotta 2007, tämä kysely vuotta 2010 ja seuraava vuotta 2013.

Kyselyssä on viisi aihealuetta. Tämä kysely koskee aihealuetta 2 eli vammaisten saamia palveluja kunnassanne vuonna 2010.

Muut kuntakyselyn aihealueet ovat

- Ikääntyneiden palvelut
- Sosiaalisen luototuksen järjestelyt
- Lasten päivähoidon järjestäminen
- Kuntouttava työtoiminta.

Voit vapaasti selata kyselyn sisältöä, tarvittaessa keskeyttää lomakkeen tallennuksen ja jatkaa sitä myöhemmin. Jos tunnet, että et ole oikea henkilö vastaamaan tähän kyselyyn, lähetä kyselyn linkki sähköpostitse aihealueen asiantuntijalle kunnassanne.

Jos haluat lukea tai tulostaa paperille tämän tai jonkin muun yllä luetellun kyselyn sisällön, löytyvät ne kaikki pdf-muodossa osoitteesta <http://www.stakes.fi/tilastot/lomakkeet>.

Kyselyyn tulee vastata viimeistään 11.3.2011.

Tämän osion kysymyksiin vastaa tarvittaessa Riikka Väyrynen, riikka.vayrynen@thl.fi, puhelin 020 610 7670

Kysely koskee vuotta 2010 ja siksi käytetään sen vuoden kuntajakoa.

Tietojen keruu perustuu lakiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta (668/2008).

Päivi Hämäläinen

osastojohtaja

Nina Knape

yksikönpäällikkö

1. Kunta

2. Vastaajan nimi: _____

3. Vastaajan sähköpostiosoite: _____

4. Vastaajan puhelinnumero: _____

5. Oliko kunnallanne vaikeuksia järjestää riittävästi seuraavia vammaispalveluja vuonna 2010?

	Vaikeuksia		
	Ei	Jonkin verran	Huomattavasti
Kuljetuspalvelut	( )	( )	( )
Henkilökohtainen apu	( )	( )	( )
Palveluasuminen	( )	( )	( )

Jos kunnallanne oli huomattavia tai jonkin verran vaikeuksia järjestää riittävästi vammaispalveluja, niin millaisia vaikeudet olivat?

6. Kuljetuspalvelut:

---

7. Henkilökohtainen apu:

---

8. Palveluasuminen:

---

9. Kuinka suurelle osalle vammaispalvelulain tai kehitysvammalain mukaisia palveluja vuonna 2010 saaneista henkilöistä on tehty palvelusuunnitelma?

	0–24 %	25–49 %	50–74 %	75–100 %
Vammaispalvelulaki	( )	( )	( )	( )
Kehitysvammalaki	( )	( )	( )	( )

10. Oliko kunnallanne vaikeuksia aloittaa vammaispalvelulain 3 a § 1 momentin mukainen palvelutarpeen selvittäminen annetussa määräajassa (7 arkipäivää) vuonna 2010?

- ( ) Kyllä, oli huomattavia vaikeuksia
 ( ) Jonkin verran vaikeuksia
 ( ) Ei tuottanut vaikeuksia

11. Oliko kunnallanne vaikeuksia laatia vammaispalvelulain 3a § 2 momentin mukainen palvelusuunnitelma ilman aiheetonta viivytystä vuonna 2010?

- ( ) Kyllä, oli huomattavia vaikeuksia
 ( ) Jonkin verran vaikeuksia
 ( ) Ei tuottanut vaikeuksia

12. Oliko kunnallanne vaikeuksia vammaispalvelulain 3a § 3 momentin mukaiseen asian viivytyksettömään käsittelyyn (päätöksen tekeminen viimeistään kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen esittämisestä) vuonna 2010?

- ( ) Kyllä, oli huomattavia vaikeuksia
 ( ) Jonkin verran vaikeuksia
 ( ) Ei tuottanut vaikeuksia

13. Kuinka moni henkilö sai vuoden 2010 aikana kunnassanne vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua ja kuinka monta tuntia he saivat henkilökohtaista apua keskimäärin viikossa?

	Miehet	Naiset
Alle 10 tuntia/viikko	_____	_____
10–24 tuntia/viikko	_____	_____
25–39 tuntia/viikko	_____	_____
40–54 tuntia/viikko	_____	_____
55–69 tuntia/viikko	_____	_____
Vähintään 70 tuntia/viikko	_____	_____
Yhteensä	_____	_____

14. Kuinka moni henkilö sai vuoden 2010 aikana vammaispalvelulain 8c § mukaista henkilökohtaista apua ja millä tavalla henkilökohtainen apu järjestettiin?

Määritelmä tässä kyselyssä: Mikäli henkilökohtaisen avun järjestämistapa on vaihtunut vuoden aikana, vastatkaa viimeisimmän päätöksen mukaan.

	Henkilöitä yhteensä
Asiakas työnantajana	<input type="text"/>
Palveluseteli	<input type="text"/>
Kunta hankki avustajapalveluja ostopalveluna	<input type="text"/>
Kunta järjesti palvelun itse tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa	<input type="text"/>
Useamman järjestämistavan yhdistelmänä	<input type="text"/>
Yhteensä	<input type="text"/>

15. Paljonko olivat vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun menot yhteensä kunnassanne vuonna 2009 ja 2010 ja kuinka paljon henkilökohtaiseen apuun on budjetoitu vuodelle 2011? Ilmoittakaa menot 1000 euron tarkkuudella.

	1000 euroa
Vuonna 2009	<input type="text"/>
Vuonna 2010	<input type="text"/>
Vuoden 2011 budjetointi	<input type="text"/>

16. Kuinka moni henkilö sai kunnassanne vammaispalvelulain 8b § mukaista/tarkoittamaa päivätoimintaa vuonna 2010?

	Miehet	Naiset
Alle 18- vuotiaista	<input type="text"/>	<input type="text"/>
18–44- vuotiaista	<input type="text"/>	<input type="text"/>
45–64- vuotiaista	<input type="text"/>	<input type="text"/>
65 vuotta täyttäneistä	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Yhteensä	<input type="text"/>	<input type="text"/>

17. Kuinka moni henkilö sai kunnassanne kehitysvammalain 2 § mukaista/tarkoittamaa päivätoimintaa vuonna 2010?

	Miehet	Naiset
Alle 18-vuotiaista	<input type="text"/>	<input type="text"/>
18–44-vuotiaista	<input type="text"/>	<input type="text"/>
45–64-vuotiaista	<input type="text"/>	<input type="text"/>
65 vuotta täyttäneistä	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Yhteensä	<input type="text"/>	<input type="text"/>

18. Arvioikaa, kuinka moni henkilö sai vammaisuutensa vuoksi kunnassanne vuonna 2010 palveluja seuraavien lakien perusteella?

	Henkilöitä
Vain sosiaalihuoltolain perusteella	<input type="text"/>
Vain vammaispalvelulain perusteella	<input type="text"/>
Vain kehitysvammalain perusteella	<input type="text"/>
Vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain perusteella	<input type="text"/>
Kehitysvammalain ja sosiaalihuoltolain perusteella	<input type="text"/>
Sekä vammais- että kehitysvammalain perusteella	<input type="text"/>
Kaikkien kolmen lain perusteella	<input type="text"/>
Yhteensä	<input type="text"/>

Handikappservicen 2010 - Delrapport om kommunenkäten

Nyckelresultat

I den ändring av handikappservicelagen som trädde i kraft 2009 stadgas det om tidsfristerna för bedömning av behovet av service, uppgörande av en serviceplan och fattande av beslut. Av de i lagen stipulerade tidsfristerna medförde den som gäller uppgörandet av en serviceplan mest problem för de svarande kommunerna år 2010. Av de svarande kommunerna uppgav cirka 63 procent att de hade haft avsevärda eller vissa svårigheter med att göra upp serviceplanerna utan obefogat dröjsmål.

Svårigheterna med att ordna service varierade från tjänst till tjänst. De svarande kommunerna hade inga större svårigheter med att ordna färdtjänster. Ordlandet av personlig assistans medförde större svårigheter. Ordlandet av personlig assistans medförde vissa svårigheter för cirka 44 procent och avsevärda svårigheter för cirka 4 procent av de svarande kommunerna. Andelen kommuner med avsevärda svårigheter minskade från år 2007. Som huvudorsak till svårigheterna uppgav kommunerna bristen på personliga hjälpare.

Antalet klienter som behöver personlig assistans har ökat under de senaste åren. Verksamhetskostnaderna har också ökat i de svarande kommunerna.

Tyngdpunkten för det beviljade timantalet gällande personlig assistans låg på litet antal veckotimmar. År 2010 fick 68,5 procent av klienterna i de svarande kommunerna mindre än 25 timmar assistans i veckan. Dessa klienters andel ökade med 17,3 procent från 2007 till 2010. Det vanligaste sättet att ordna personlig assistans var systemet med personlig hjälpare, som innebär att klienten fungerar som hjälparens arbetsgivare.

Den elektroniska enkäten tillställdes alla kommuner. År 2010 hade Finland 342 kommuner. I enkätavsnittet gällande tjänster för funktionshindrade deltog 250 kommuner, dvs. 73,1 procent av landets kommuner.

Uppgiftsinsamling och bortfall

Den sociala servicen för funktionshindrade registreras i Statistiken över kommunernas ekonomi och verksamhet¹. Årligen insamlas bland annat antalsmässiga uppgifter om de i handikappservicelagen stipulerade tjänsterna, så som färdtjänst och serviceboende för gravt handikappade och personlig assistans. Statistiken över kommunernas ekonomi och verksamhet innehåller även uppgifter om kostnaderna för de i handikappservicelagen stipulerade tjänsterna och förmånerna. Ifråga om tjänsterna för funktionshindrade föreligger ett sådant informationsbehov som inte tillgodoses av den årliga uppgiftsinsamlingen. Av den orsaken samlar THL in kompletterande information om kommunernas verksamhet vart tredje år.

Revideringen av handikappservicelagen 2009 inverkade på innehållet gällande tjänsterna för funktionshindrade i enkäten 2010. I lagändringen anges tidsfristerna för bedömning av behovet av service, uppgörande av en serviceplan och fattande av beslut. Ändringarna gällande den personliga assistansen ökade behovet av noggrannare information om hur assistansen ordnas och de därmed förbundna kostnaderna.

---

¹ □ <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html> och www.sotkanet.fi

Den elektroniska enkäten tillställdes alla kommuner. År 2010 hade Finland 342 kommuner. I enkätavsnittet gällande tjänster för funktionshindrade deltog 250 kommuner, dvs. 73,1 procent av landets kommuner. Bortfallet var 92 kommuner. De svarande kommunerna omfattade 82,9 procent av landets befolkning. Bortfallet var något större inom Lapplands regionförvaltningsverks verksamhetsområde och landskapet Åland än i resten av landet. (se bortfallsanalysen i kvalitetsbeskrivningen)

Alla kommuner besvarade inte alla frågor vilket innebär att täckningen varierar från fråga till fråga. Den befolkningsrelaterade svarsprocenten låg mellan 66,6 och 81,1 i de olika frågorna. Antalet svar var minst på frågorna om dagverksamhet, tjänsternas laggrund och kostnaderna för personlig assistans.

Svarsprocenten var lägre 2010 än 2007. År 2007 omfattade de kommuner som deltog i enkätavsnittet gällande tjänster för funktionshindrade 93,1 procent av landets befolkning.

Bland de svarande kommunerna finns de åtta kommuner vars handikappservice tillhandahålls av Kajanalands samkommun. Kajanalands samkommuns klienter ingår i klientantalstabellerna. I de punkter där antalet kommuner anges finns dessa kommuner i gruppen "kommuner som inte svarade". Orsaken är att uppgifterna inte kan hänföras till de enskilda kommunerna.

Tidsfristerna i handikappservicelagen

I den reviderade handikappservicelagen från 2009 stadgas det om bedömningen av servicebehovet. Bedömningen skall inledas senast sju vardagar efter att kommunen kontaktats om tjänsterna. Bestämmelsen utgör ett komplement till 40 a § i socialvårdslagen gällande tidsfristen för bedömning av servicebehovet.

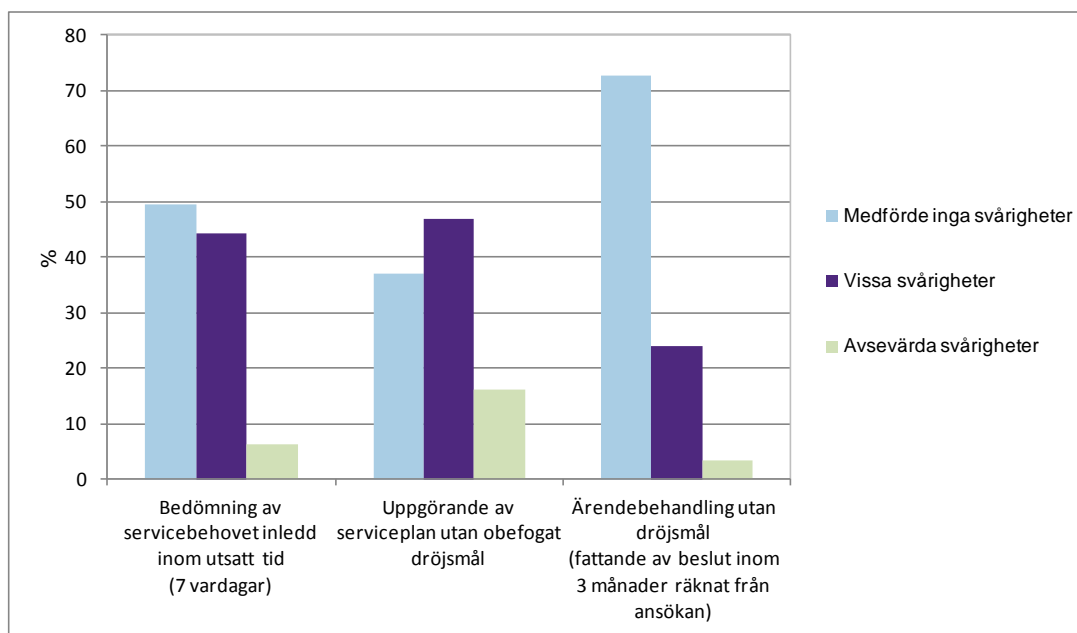
Ungefär hälften av de svarande kommunerna uppgav att de år 2010 inte hade svårigheter med att inleda bedömningen av servicebehovet inom utsatt tid. Av de svarande kommunerna hade 44,1 procent vissa svårigheter och 6,3 procent avsevärda svårigheter med att inleda bedömningen inom utsatt tid. (Tabell 1).

Bedömningen av servicebehovet utgör grund för den personliga serviceplanen. Enligt handikappservicelagen skall serviceplanen uppgöras utan obefogat dröjsmål. Av de i handikappservicelagen stipulerade tidsfristerna medförde den som gäller uppgörandet av en serviceplan mest problem för kommunerna. Av de svarande kommunerna uppgav 62,8 procent att de hade haft avsevärda eller vissa svårigheter med att göra upp serviceplanerna utan obefogat dröjsmål. (Tabell 2).

Enligt handikappservicelagen skall beslut fattas inom tre månader räknat från ansökan om service eller stödtjänst. Nästan tre fjärdedelar av de svarande kommunerna uppgav att de hade svårigheter med att behandla ärendena utan dröjsmål, alltså att fatta beslut inom utsatt tid. Andelen kommuner med avsevärda svårigheter var 3,3 procent. (Tabell 3).

Figur 1. Kommunernas realisering av tidsfristerna i handikappservicelagen år 2010

Uppgörande av serviceplan

Cirka 27 procent av de svarande kommunerna uppgav att mindre än en fjärdedel av dem som erhöll tjänster enligt handikappservicelagen år 2010 hade en serviceplan. Ungefär hälften av kommunerna uppgav att minst hälften av klienterna hade en serviceplan. Andelen kommuner som gjort upp en serviceplan för minst 75 procent av de funktionshindrade klienterna ökade från år 2007. (Tabell 4).

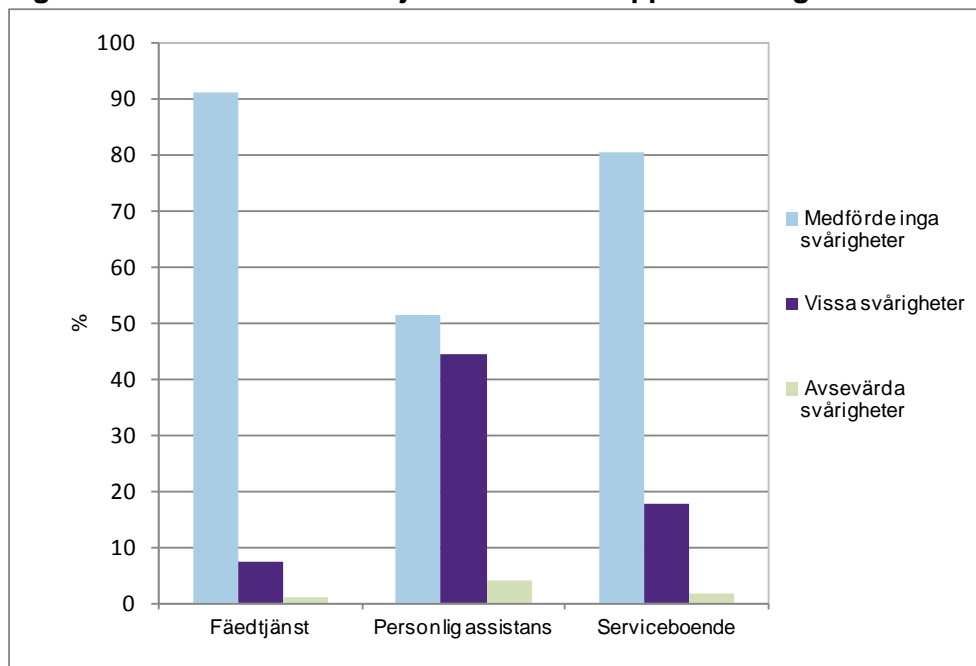
Två tredjedelar av de svarande kommunerna hade gjort upp en serviceplan för minst 75 procent av klienterna, vilket innebär att situationen har förbättrats för dem som erhåller tjänster enligt handikappservicelagen. Situationen har inte förändrats dramatiskt sedan 2007. (Tabell 5).

Ordande av tjänster för funktionshindrade

De svarande kommunerna hade inga större svårigheter med att ordna färdtjänster 2010. Under två procent av kommunerna hade avsevärda svårigheter och 7,5 procent hade vissa svårigheter. Ifråga om färdtjänsterna var situationen nästan densamma som 2007. (Tabell 6).

Kommunerna ombads att fritt formulerat ange vad svårigheterna med att ordna färdtjänster berodde på. Den vanligaste orsaken var det ökade antalet ansökningar om färdtjänst till följd av befolkningens åldrande. Kommunerna hade svårigheter med tolkningen av lagen och definitionen av gravt handikapp hos äldre klienter. Några kommuner uppgav taxibristen som en orsak till svårigheterna med att ordna färdtjänst.

Figur 2. Ordnande av vissa tjänster i handikappservicelagen i kommunerna år 2010

Kommunerna hade svårigheter med ordnandet av personlig assistans. Av de svarande kommunerna hade 44,4 procent vissa svårigheter och 4,2 procent avsevärda svårigheter med att ordna personlig assistans. Andelen kommuner med avsevärda svårigheter minskade från år 2007. Ungefär hälften av kommunerna hade inga svårigheter med att ordna personlig assistans. (Tabell 7).

De kommuner som hade vissa eller avsevärda svårigheter med att ordna personlig assistans år 2010 uppgav bristen på hjälpare som huvudorsak. Vikariat och få arbetstimmar utgjorde de största problemen. I vissa fall saknades lämpliga hjälpare och i vissa fall kunde klienten inte fungera som arbetsgivare. Ordandet av personlig assistans försvårades enligt vissa kommuner även av svårigheterna med att tolka lagen, de bristfälliga tillämpningsanvisningarna och av att man inte hade förberett sig på den behovsökning som lagändringen medförde.

Cirka 80 procent av de svarande kommunerna hade inga svårigheter med att ordna serviceboende. Ifråga om serviceboendet var situationen bättre än 2007. Av de svarande kommunerna hade 1,7 procent avsevärda svårigheter med ordnandet av serviceboende. Bristen på servicebostäder uppgavs som den vanligaste orsaken till svårigheterna. Vissa kommuner saknade servicebostäder/bostäder som motsvarar klienternas behov. I vissa fall tog letandet efter en lämplig ledig bostad lång tid i anspråk. (Tabell 8).

Svårigheterna med att ordna de olika tjänsterna är inte koncentrerade till samma kommuner; endast sex kommuner hade vissa eller avsevärda svårigheter med att ordna alla tre tjänster. En femtedel av de svarande kommunerna uppgav att de hade vissa eller avsevärda svårigheter med att ordna två av tjänsterna. Bland dessa fanns både större och mindre kommuner. Av de svarande kommunerna hade 106 (44,4 %) inga svårigheter med att ordna de tre tjänsterna.

Tjänsternas laggrund

År 2010 erbjöds 57,7 procent av klienterna i de svarande kommunerna tjänster enbart på basis av handikappservicelagen, 10,8 procent enbart på basis av lagen om utvecklingsstörda och 6,0 procent enbart på basis av socialvårdslagen. En knapp femtedel av de funktionshindrade klienterna erbjöds tjänster på basis av två lagar. Andelen klienter som erbjöds tjänster enligt tre lagar var 8,9 procent. Sammanlagt 3,0 procent av invånarna i de svarande kommunerna erbjöds tjänster för funktionshindrade. (Tabell 14).

Personlig assistans

Tyngdpunkten för det beviljade timantalet gällande personlig assistans låg på litet antal veckotimmar. År 2010 fick 42,5 procent av klienterna i genomsnitt mindre än 10 timmar personlig assistans i veckan och 26,0 procent 10–24 timmar i veckan. Skillnaden mellan könen var ringa. Andelen klienter som fick personlig assistans under 25 timmar i veckan ökade från 51,2 procent 2007 till 68,5 procent 2010. (Tabell 9).

Det vanligaste sättet att ordna personlig assistans var systemet med personlig hjälpare, som innebär att klienten fungerar som hjälparens arbetsgivare. I de svarande kommunerna hade 71,7 procent av klienterna detta arrangemang. I 16,5 procent av fallen köpte kommunerna tjänsterna externt. I några få fall hade kommunerna tillhandahållit servicesedlar för skaffande av personlig assistans. Den personliga assistansen erbjöds som kombination av olika arrangemang i 3,7 procent av fallen. (Tabell 10).

Kostnaderna för den personliga assistansen har ökat under de senaste åren. I de svarande kommunerna ökade kostnaderna för den personliga assistansen med 27,4 procent från 2009 till 2010. År 2011 var det budgeterade beloppet för personlig assistans 21,2 procent högre än 2010. (Tabell 11).

Enligt Statistiken över kommunernas ekonomi och verksamhet fick 6 598 klienter personlig assistans år 2010. Enligt förhandsuppgifterna är antalet 8 983 (ökning 36,1 %) år 2011. Statistiken över kommunernas ekonomi och verksamhet innehåller även uppgifter om kostnaderna för de i handikappservicelagen stipulerade tjänsterna och förmånerna. I de svarande kommunerna uppgick kostnaderna för personlig assistans år 2009 till 22,3 procent av de totala kostnaderna för tjänster för funktionshindrade (Statistiken över kommunernas ekonomi och verksamhet). Enligt de sex största städernas statistik gällande tjänster för funktionshindrade uppgick kostnaderna för personlig assistans år 2009 till 20,2 procent av de totala kostnaderna.

Dagverksamhet

År 2010 erbjöds sammanlagt 1 181 klienter i de svarande kommunerna dagverksamhet enligt handikappservicelagen. Cirka hälften av klienterna var i åldern 45–64 år medan 40 procent var i åldern 18–44 år. Åldersgruppen 18–64 år utgjorde således cirka 90 procent av klienterna. Endast en tiondel av klienterna var yngre eller äldre, alltså personer i icke arbetsför ålder. Kvinnornas andel var cirka 42 procent. (Tabell 12).

År 2010 erbjöds sammanlagt 7 261 klienter i de svarande kommunerna dagverksamhet enligt lagen om utvecklingsstörda. Åldersfördelningen är ungefär densamma som ifråga om dagverksamheten enligt handikappservicelagen. Drygt hälften av klienterna var 18–44 år. Ungefär en tiondel av klienterna var yngre eller äldre personer. (Tabell 13).

Dagverksamheten enligt handikappservicelagen och lagen om utvecklingsstörda har inte registrerats via andra enkäter än denna kommunenkät. Av den orsaken går det inte att avgöra om alla kommuner erbjuder denna tjänst eller hur många klienter som saknas.

Begrepp och definitioner

Bedömning av servicebehovet

Bedömningen av behovet av service och stöd enligt handikappservicelagen (380/1987) skall inledas senast den sjunde vardagen efter det att den funktionshindrade eller hans eller hennes lagliga företrädare eller anhöriga eller någon annan person eller en myndighet för att få service har tagit kontakt med den myndighet i kommunen som ansvarar för socialservicen. Servicebehovet hos funktionshindrade och långtidssjuka personer kan bedömas på olika sätt.

Serviceplan

Med serviceplan avses en plan som heltäckande beskriver vilka tjänster och stödåtgärder den funktionshindrade behöver för att klara sitt dagliga liv. Serviceplanen skall uppgöras utan obefogat dröjsmål i enlighet med 7 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000). Lagen stipulerar följande: När socialvård lämnas skall en service-, vård-, rehabiliterings- eller någon annan motsvarande plan uppgöras, om det inte är fråga om tillfällig rådgivning och handledning eller om det inte i övrigt är uppenbart onödigt att göra upp en plan. Klienten har rätt att neka till uppgörandet av en serviceplan.

Färdtjänst

Färdtjänsten omfattar sådan transport jämte ledsagare som en gravt funktionshindrad person behöver i sitt dagliga liv i anslutning till arbete, studier, ärendeskötsel, samhällsdeltagande, rekreation eller motsvarande.

Serviceboende

Serviceboendet omfattar en bostad samt sådana tjänster i anslutning till boendet som den funktionshindrade behöver i sitt dagliga liv.

Personlig assistans

Med personlig assistans avses sådan assistans som en gravt funktionshindrad person absolut behöver i och utanför hemmet: 1) för att klara sina dagliga sysslor, 2) för arbete eller studier, 3) för rekreation, 4) för samhällsdeltagande eller 5) för att upprätthålla sina sociala kontakter.

Personlig assistans för skötsel av dagliga sysslor, arbete och studier skall ordnas i den omfattning som den gravt funktionshindrade personen absolut behöver. För rekreation, samhällsdeltagande och upprätthållande av sociala kontakter (till exempel med vänner och släktingar utanför hemmet) skall personlig assistans tillhandahållas minst 30 timmar i månaden om ett mindre timantal inte räcker till för att tillgodose den gravt funktionshindrades behov.

Ordnande av personlig assistans

Kommunen kan ordna personlig assistans:

- 1) genom att ersätta den gravt handikappade för de kostnader, inklusive de avgifter och ersättningar som en arbetsgivare skall betala enligt lag, som avlöandet av en personlig hjälpare föranleder samt de övriga skäliga och nödvändiga utgifter som anlitandet av en hjälpare föranleder
- 2) genom att ge den gravt handikappade en i 29 a § i socialvårdslagen avsedd servicesedel som uppgår till ett skäligt värde och med vilken personen i fråga kan skaffa assistentservice
- 3) genom att skaffa den gravt handikappade assistentservice av en offentlig eller privat serviceproducent eller genom att själv ordna servicen eller ingå avtal om servicen med en annan kommun eller andra kommuner.

De olika sätten att ordna personlig assistans kan kombineras med varandra.

Dagverksamhet enligt handikappservicelagen (380/1987)

Dagverksamheten för funktionshindrade omfattar verksamhet som ordnas utanför hemmet i syfte att stödja den funktionshindrade att klara sig självständigt och att upprätthålla sociala kontakter. Handikappservicelagen stipulerar följande: När det gäller att ordna dagverksamhet anses som gravt handikappad en arbetsoförmögen person som på grund av ett mycket svårt funktionshinder som förorsakats av en skada eller sjukdom inte har förutsättningar att delta i sådan arbetsverksamhet som avses i socialvårdslagen och som får sin huvudsakliga försörjning av förmåner som beviljas på grund av sjukdom eller arbetsoförmåga.

Dagverksamhet enligt lagen om utvecklingsstörda (519/1977)

Dagverksamhet kan ordnas för gravt funktionshindrade personer enligt lagen och förordningen gällande specialomsorg om utvecklingsstörda.

Tabeller

Tabell 1. Kommunernas bedömning av servicebehovet inom utsatt tid (inledning inom 7 vardagar) 2010 (%)

Bedömning av servicebehovet	År 2010 ¹⁾
Medförde inga svårigheter	49,6
Vissa svårigheter	44,1
Avsevärda svårigheter	6,3
Sammanlagt (%)	100
Antal svarande kommuner sammanlagt (n)	238
Antal kommuner som inte svarade sammanlagt (n)	104

1) De svarande kommunerna omfattade 79,5 % av befolkningen.

Tabell 2. Uppgörande av serviceplaner utan obefogat dröjsmål i kommunerna 2010 (%)

Uppgörande av serviceplan	År 2010 ¹⁾
Medförde inga svårigheter	37,1
Vissa svårigheter	46,8
Avsevärda svårigheter	16,0
Sammanlagt (%)	100
Antal svarande kommuner sammanlagt (n)	237
Antal kommuner som inte svarade sammanlagt (n)	105

1) De svarande kommunerna omfattade 80,7 % av befolkningen.

Tabell 3. Ärendehantering utan dröjsmål (fattande av beslut inom 3 månader räknat från ansökan) i kommunerna 2010 (%)

Ärendehantering utan dröjsmål	År 2010 ¹⁾
Medförde inga svårigheter	72,8
Vissa svårigheter	23,8
Avsevärda svårigheter	3,3
Sammanlagt (%)	100
Antal svarande kommuner sammanlagt (n)	239
Antal kommuner som inte svarade sammanlagt (n)	103

1) De svarande kommunerna omfattade 81,0 % av befolkningen.

Tabell 4. Uppgörande av en serviceplan i kommunerna för de klienter som erbjuds tjänster enligt handikappservicelagen åren 2007 och 2010

	År 2007	År 2010 ¹⁾
Andelen klienter med uppgjord serviceplan	% av kommunerna	% av kommunerna
0-24 %	45,6	26,8
25-49 %	19,2	24,3
50-74 %	18,3	18,8
75-100 %	16,9	30,1
Sammanlagt (%)	100	100
Antal svarande kommuner sammanlagt (n)	338	239
Antal kommuner som inte svarade sammanlagt (n)	78	103

1) De kommuner som svarade 2010 omfattade 80,6 % av befolkningen.

Tabell 5. Uppgörande av en serviceplan i kommunerna åren 2007 och 2010 för de klienter som erbjuds tjänster enligt lagen om utvecklingsstörda

	År 2007	År 2010 ¹⁾
Andelen klienter med uppgjord serviceplan	% av kommunerna	% av kommunerna
0-24 %	10,7	8,6
25-49 %	6,7	8,1
50-74 %	14,0	17,6
75-100 %	68,6	65,6
Sammanlagt (%)	100	100
Antal svarande kommuner sammanlagt (n)	328	221
Antal kommuner som inte svarade sammanlagt (n)	88	121

1) De kommuner som svarade 2010 omfattade 78,2 % av befolkningen.

Tabell 6. Ordande av färdtjänst enligt handikappservicelagen i kommunerna åren 2007 och 2010 (%)

Färdtjänst	År 2007	År 2010 ¹⁾
Medförde inga svårigheter	91,9	91,3
Vissa svårigheter	7,3	7,5
Avsevärda svårigheter	0,8	1,3
Sammanlagt (%)	100	100
Antal svarande kommuner sammanlagt (n)	356	240
Antal kommuner som inte svarade sammanlagt (n)	60	102

1) De kommuner som svarade 2010 omfattade 81,1 % av befolkningen.

Tabell 7. Ordande av personlig assistans enligt handikappservicelagen i kommunerna åren 2007 och 2010 (%)

Personlig assistans	År 2007	År 2010 ¹⁾
Medförde inga svårigheter	47,4	51,5
Vissa svårigheter	45,1	44,4
Avsevärda svårigheter	7,4	4,2
Sammanlagt (%)	100	100
Antal svarande kommuner sammanlagt (n)	350	239
Antal kommuner som inte svarade sammanlagt (n)	66	103

1) De kommuner som svarade 2010 omfattade 81,1 % av befolkningen.

Tabell 8. Ordande av serviceboende enligt handikappservicelagen i kommunerna åren 2007 och 2010 (%)

Serviceboende	År 2007	År 2010 ¹⁾
Medförde inga svårigheter	66,2	80,4
Vissa svårigheter	29,8	17,9
Avsevärda svårigheter	4,0	1,7
Sammanlagt (%)	100	100
Antal svarande kommuner sammanlagt (n)	346	240
Antal kommuner som inte svarade sammanlagt (n)	70	102

1) De kommuner som svarade 2010 omfattade 81,1 % av befolkningen.

Tabell 9. Andelen klienter som fick personlig assistans åren 2007 och 2010 enligt antal timmar och kön (%)

	2007			2010 ¹⁾		
	Män	Kvinnor	Sammanlagt	Män	Kvinnor	Sammanlagt
Under 25 timmar/vecka	47,9 ²⁾	54,2 ²⁾	51,2 ²⁾	68,1	68,8	68,5
varav under 10 timmar/vecka	..	..	..	43,4	41,7	42,5
10–24 timmar/vecka	..	..	..	24,7	27,1	26,0
25-39 timmar/vecka	25,1	22,0	23,5	14,7	15,0	14,9
40-45 timmar/vecka	17,6	14,7	16,1	11,3	9,7	10,5
55-69 timmar/vecka	3,8	4,9	4,4	2,5	2,9	2,7
Minst 70 timmar/vecka	5,5	4,1	4,8	3,4	3,6	3,5
Sammanlagt (%)	100	100	100	100	100	100
Sammanlagt (n)	1 671	1 841	3 512	2 767	3 298	6 065

1) Frågan besvarades av 234 kommuner omfattande 69,4 procent av befolkningen.

2) År 2007 insamlades uppgifterna om timantal med något annan klassificering. Den lägsta klassen var under 25 timmar/vecka. I enkäten 2010 delades denna klass upp i två delar.

Tabell 10. Personlig assistans enligt arrangemang, andel klienter 2010 (%) ⁽¹⁾

Arrangemang	%
Klienten som arbetsgivare	71,7
Servicesedel	0,1
Kommunen köpte servicen externt	16,5
Kommunen ordnade servicen själv eller i samarbete med andra kommuner	8,0
Kombination av olika arrangemang	3,7
Sammanlagt (%)	100
Sammanlagt (n)	7 433

1) Frågan besvarades av 239 kommuner omfattande 81,8 procent av befolkningen.

Tabell 11. Kostnaderna för personlig assistans i de svarande kommunerna åren 2009 och 2010 samt för ändamålet budgeterade medel år 2011 ¹⁾

	2009	2010	2011 Budget	2009–2010	2010–2011
	€	€	€	Förändring %	
Kostnader för personlig assistans	55 161 000	70 293 000	85 204 000	27,4	21,2

1) Frågan besvarades av 164 kommuner omfattande 69,5 procent av befolkningen.

Tabell 12. Dagverksamhet enligt handikappservicelagen åren 2007 och 2010, klienter enligt ålder och kön

Åldersgrupper	År 2007			År 2010 ¹⁾		
	Män	Kvinnor	Sammanlagt	Män	Kvinnor	Sammanlagt
0-17	2,5	1,3	2,0	1,3	1,2	1,3
18-44	46,2	40,6	43,9	41,1	39,0	40,2
45-64	44,7	49,6	46,7	48,2	50,6	49,2
65-	6,7	8,5	7,4	9,4	9,2	9,3
Sammanlagt (%)	100	100	100	100	100	100
Sammanlagt (n)	645	446	1091	681	500	1181

1) Frågan besvarades av 189 kommuner omfattande 70,4 procent av befolkningen.

Tabell 13. Dagverksamhet enligt lagen om utvecklingsstörda åren 2007 och 2010, klienter enligt ålder och kön

Åldersgrupper	År 2007			År 2010 ¹⁾		
	Män	Kvinnor	Sammanlagt	Män	Kvinnor	Sammanlagt
0-17	5,1	5,0	5,1	7,0	5,2	6,2
18-44	53,8	52,8	53,4	54,6	55,5	55,0
45-64	36,9	38,0	37,4	34,0	34,4	34,2
65-	4,1	4,1	4,1	4,4	4,8	4,6
Sammanlagt (%)	100	100	100	100	100	100
Sammanlagt (n)	4410	3 770	8180	4022	3239	7261

1) Frågan besvarades av 219 kommuner omfattande 67,7 procent av befolkningen.

Tabell 14. Klienter enligt tjänsternas laggrund åren 2007 och 2010

	2007			2010 ¹⁾		
	antal	% av klienterna	% av de svarande kommunernas befolkning	antal	% av klienterna	% av de svarande kommunernas befolkning
Enbart på basis av socialvårdslagen	10 360	10,9	0,2	6 312	6,0	0,2
Enbart på basis av handikappservicelagen	61 194	64,3	1,2	61 224	57,7	1,7
Enbart på basis av lagen om utvecklingsstörda	12 881	13,5	0,3	11 442	10,8	0,3
På basis av handikappservicelagen och socialvårdslagen	2 965	3,1	0,1	6 706	6,3	0,2
På basis av lagen om utvecklingsstörda och socialvårdslagen	1 976	2,1	0,0	2 983	2,8	0,1
På basis av handikappservicelagen och lagen om utvecklingsstörda	4 849	5,1	0,1	7 946	7,5	0,2
På basis av alla tre lagar	967	1,0	0,0	9 412	8,9	0,3
Sammanlagt	95 192	100	1,9	106 025	100	3,0

1) Frågan besvarades av 214 kommuner omfattande 66,6 procent av befolkningen.

Kvalitetsbeskrivning

Handikappservicen 2010 - Delrapport om kommunenkäten

Statistikuppgifternas relevans

Institutet för hälsa och välfärd (THL) samlar vart tredje år in kommunal information som kompletterar statistiken Kommunernas ekonomi och verksamhet. Uppgifterna gäller tjänsterna för äldre och funktionshindrade personer, barndagvården, den sociala kreditgivningen och arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte. Enkäten innehåller frågor om nya tjänster och omständigheter som man regelbundet behöver sådan information om som inte går att samla in vid den fortlöpande insamlingen av statistikdata.

Informationen behövs för bland annat planeringen och beslutsfattandet. Insamlingen av uppgifter grundar sig på lagen om statistikväsendet vid forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (409/2001).

Metodbeskrivning

Enkäten gjordes som elektronisk enkät (Digium). Kommunerna tillställdes per e-post länkar till de elektroniska frågeformulären inom respektive segment. De kommuner som inte hade svarat på alla enkätdelar inom utsatt tid tillställdes enkäten på nytt per e-post. De kommuner som inte alls hade svarat på enkäten tillställdes enkäten även i pappersform i syfte att säkerställa mottagandet. Efter den andra svarsomgången infordrades uppgifterna också per telefon.

Uppgifternas exakthet och tillförlitlighet

I enkätavsnittet gällande tjänster för funktionshindrade deltog 250 kommuner, dvs. 73,1 procent av landets kommuner. Bortfallet var 92 kommuner. De svarande kommunerna omfattade 82,9 procent av landets befolkning.

Tabell 1. Bortfallsanalys gällande enkäten 2010

	Svarsandel	Bortfall	Antal kommuner
	%	%	N
Kommunens storlek			
under 4 000 invånare	74,4	25,6	129
4 000-9 999 invånare	68,5	31,5	111
10 000-24 999 invånare	72,6	27,4	62
25 000-99 999 invånare	81,3	18,8	32
100 000 eller fler invånare	87,5	12,5	8
Kommungrupp			
Stadslik	77,4	22,6	62
Landsbygdslik	72,0	28,0	214
Tätort	72,7	27,3	66
Regionförvaltningsverk			
Södra Finland	66,2	33,8	68
Östra Finland	83,3	16,7	54
Lapland	57,1	42,9	21
Sydvästra Finland	73,5	26,5	49
Västra och Inre Finland	79,1	20,9	91
Norra Finland	67,4	32,6	43
Åland	68,8	31,3	16
Sammanlagt	73,1	26,9	342

Svarsprocenten varierade från fråga till fråga. Den befolkningsrelaterade svarsprocenten låg mellan 66,6 och 81,1 i de olika frågorna. Svarsandelen var lägst ifråga om dagverksamheten, laggrunderna och kostnaderna för personlig assistans.

Svarsprocenten var lägre 2010 än 2007. År 2007 omfattade de kommuner som deltog i enkätavsnittet gällande tjänster för funktionshindrade 93,1 procent av landets befolkning.

På grund av att frågorna gällde nya tjänster och sådana tjänster om vilka det saknas fortlöpande uppgifter bör enkätresultaten betraktas som riktgivande. Den begärda informationen fanns inte tillgänglig i alla kommuners datasystem, vilket medförde att svaren i vissa fall var uppskattningar. Man bör därtill beakta att vissa begrepp i anslutning till objekten fortfarande är oetablerade vilket kan ha lett till olika tolkningar.

Uppgifternas aktualitet och punktlighet

THL:s statistikrapport bygger på kommunenkäten som görs vart tredje år.

Statistikens enhetlighet och jämförbarhet

THL (tidigare Stakes) har samlat in kommunuppgifterna från åren 2007 och 2010. Innehållet i kommunenkäten förändrades i viss mån 2010 på grund av bland annat lagändringar. Detta innebär att resultaten från åren 2007 och 2010 inte är direkt jämförbara i alla avseenden. Bortfallet kan också inverka på resultatens jämförbarhet. Nedan följer noggrannare information om uppgifternas enhetlighet och jämförbarhet.

År 2010 förändrades enkätinnehållet gällande följande frågor:

- Tolktjänsterna avlägsnades ur frågan gällande svårigheterna att ordna tjänster för funktionshindrade, eftersom ansvaret för tolktjänsterna överfördes till FPA 1.9.2010.
- En ny fråga gällande kommunernas realisering av tidsfristerna i handikappservicelagen tillkom.
- Termen personlig assistent ändrades till personlig assistans till följd av revideringen av handikappservicelagen 1.9.2009.
- Nya frågor om ordnandet av och kostnaderna för personlig assistans tillkom.

Tillgång till uppgifterna och deras transparens

Resultaten sammanställs i en statistikrapport, som publiceras på THL:s webbsidor på adressen <http://www.thl.fi/fi/tilastot>.

– Avsnitt II: Funktionshindrade

Statistikenkät i kommunerna 2010

Social- och hälsovårdsministeriet, Finlands Kommunförbund och Institutet för hälsa och välfärd (THL) har tillsammans utarbetat en statistikenkät som genomförs vart tredje år i kommunerna. Den kompletterar verksamhetsdelen i Statistikcentralens statistik över kommunernas ekonomi och verksamhet och dess ämnesområden är tjänster för äldre personer och funktionshindrade, social kreditgivning, barndagvård och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Den allra första enkäten gällde 2007, denna enkät är inriktad på 2010 och nästa enkät kommer att avse 2013.

- Enkäten omfattar fem ämnesområden.
- Formulären kan också skrivas ut på webbadressen www.stakes.fi/SV/tilastot/formular.
- Beroende på ämnesområde kommer formulären förmodligen att fyllas i av flera personer i er kommun. **Vi hoppas att ni skickar formulären före den 11 mars 2011.**

Frågor besvaras enligt följande:

- Ämnesområdena äldre personer och funktionshindrade: Riikka Väyrynen, riikka.vayrynen@thl.fi, tfn 020610 76 70.
- Ämnesområdet barndagvård: Salla Säkkinen, salla.sakkinen@thl.fi, tfn 020610 70 64.
- Ämnesområdena social kreditgivning och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte: Esa Arajärvi, esa.arajarvi@thl.fi, tfn 020610 73 55.

Enkäten gäller 2010 och därför tillämpas kommunindelningen för det året.

Datainsamlingen bygger på lagen om Institutet för hälsa och välfärd (668/2008).

1. Kommun _____

2. Namn _____

3. E-post _____

4. Telefon _____

5. Hade kommunen svårigheter med att anordna tillräckligt med följande handikappservice 2010?

	Svårigheter		
	Nej	I viss mån	I betydande mån
Färdtjänst	( )	( )	( )
Personlig assistans	( )	( )	( )
Serviceboende	( )	( )	( )

Om kommunen hade svårigheter i betydande mån eller viss mån, vilken typ av svårigheter var det?

6. Färdtjänst:

---

7. Personlig assistans:

---

8. Serviceboende:

---

9. Hur stor del av de personer som 2010 fick service enligt handikappservicelagen eller lagen om utvecklingsstörda har en serviceplan?

	0–24 %	25–49 %	50–74 %	75–100 %
Handikappservicelagen	( )	( )	( )	( )
Lagen om utvecklingsstörda	( )	( )	( )	( )

10. Hade kommunen 2010 svårigheter att inleda utredningen av servicebehovet enligt 3 a § 1 mom. i handikappservicelagen inom utsatt tid (7 vardagar)?

- ( ) Ja, avsevärda svårigheter
 ( ) En aning svårigheter
 ( ) Inga svårigheter

11. Hade kommunen 2010 svårigheter att utan obefogat dröjsmål upprätta serviceplaner enligt 3 a § 2 mom. i handikappservicelagen?

- ( ) Ja, avsevärda svårigheter
 ( ) En aning svårigheter
 ( ) Inga svårigheter

12. Hade kommunen 2010 svårigheter att utan dröjsmål behandla ärenden enligt 3 a § 3 mom. i handikappservicelagen (besluta om service och stöd senast tre månader efter att ansökan gjorts)?

- ( ) Ja, avsevärda svårigheter
 ( ) En aning svårigheter
 ( ) Inga svårigheter

13. Hur många personer i kommunen fick 2010 personlig assistans enligt handikappservicelagen och hur många timmar i snitt per vecka?

	Män	Kvinnor
Mindre än 10 timmar/vecka	<input type="text"/>	<input type="text"/>
10–24 timmar/vecka	<input type="text"/>	<input type="text"/>
25–39 timmar/vecka	<input type="text"/>	<input type="text"/>
40–54 timmar/vecka	<input type="text"/>	<input type="text"/>
55–69 timmar/vecka	<input type="text"/>	<input type="text"/>
70 timmar/vecka eller mer	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Totalt	<input type="text"/>	<input type="text"/>

14. Hur många personer i kommunen fick personlig assistans enligt 8 c § i handikappservicelagen 2010 och på vilket sätt ordnades den?

Definition i denna enkät: Svara enligt det senaste beslutet om sättet att ordna personlig assistans har ändrats under året.

	Totalt
Klienten som arbetsgivare	<input type="text"/>
Servicesedel	<input type="text"/>
Kommunen köpte assistentservice	<input type="text"/>
Kommunen ordnade servicen i egen regi eller i samarbete med andra kommuner	<input type="text"/>
Kombination av flera sätt	<input type="text"/>
Totalt	<input type="text"/>

15. Hur stora utgifter hade kommunen totalt för personlig assistens enligt handikappservicelagen 2009 och 2010 och hur mycket har kommunen budgeterat för 2011? Uppge beloppen i tusental euro.

	1000 euro
2009	<input type="text"/>
2010	<input type="text"/>
Budgeterat för 2011	<input type="text"/>

16. Hur många personer i kommunen fick dagverksamhet enligt 8 b § i handikappservicelagen 2010?

	Män	Kvinnor
Under 18 år	<input type="text"/>	<input type="text"/>
18–44 år	<input type="text"/>	<input type="text"/>
45–64 år	<input type="text"/>	<input type="text"/>
65 år och över	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Totalt	<input type="text"/>	<input type="text"/>

17. Hur många personer i kommunen fick dagverksamhet enligt 2 § i lagen om utvecklingsstörda 2010?

	Män	Kvinnor
Under 18 år	<input type="text"/>	<input type="text"/>
18–44 år	<input type="text"/>	<input type="text"/>
45–64 år	<input type="text"/>	<input type="text"/>
65 år och över	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Totalt	<input type="text"/>	<input type="text"/>

18. Uppskatta hur många personer i kommunen som på grund av sin funktionsnedsättning 2010 fick service på grundval av lagarna nedan?

	Antal människor
Bara på grundval av socialvårdslagen	<div></div>
Bara på grundval av handikappservicelagen	<div></div>
Bara på grundval av lagen om utvecklingsstörda	<div></div>
På grundval av handikappservicelagen och socialvårdslagen	<div></div>
På grundval av lagen om utvecklingsstörda och socialvårdslagen	<div></div>
På grundval av både handikappservicelagen och lagen om utvecklingsstörda	<div></div>
På grundval av alla tre lagar	<div></div>
Totalt	<div></div>